

Årlig redovisning av regeringsuppdraget säkra uppställningsplatser

Trafikverket erhöll den 10 juli 2018 ett regeringsuppdrag (N2018/04052/MRT) att göra en översyn av hur bristen på säkra uppställningsplatser för yrkestrafiken längs större vägar kan avhjälpas.

Trafikverket lämnar härmed den åttonde återrapporteringen av uppdraget med fokus på uppdragets genomförande under föregående år och planering av uppdragets fortsatta genomförande under kommande år.

Genomfört under 2025

Trafikverket har under 2025 i huvudsak arbetat vidare med prioriterade aktiviteter i enlighet med det som redovisades som "Planerat för 2025" i förra årets redovisning.

Identifiering av trimningsåtgärder

Under 2025 har ett arbete utförts för att identifiera lämpliga rastplatser för säkerhets- och, vid behov, kapacitetshöjande åtgärder. Målsättningen är att genom metodiskt arbete identifiera lämpliga åtgärder som effektivt höjer säkerheten och kapaciteten på befintliga rastplatser. När åtgärderna sedan realiserats beror av åtgärdernas komplexitet, effekt och kostnad.

Omkring 25 stycken, befintliga rastplatser, i främst södra Sverige är beställda för utredning, framtagande av åtgärdsförslag och kostnadsuppskattning. Flera av dessa rastplatser är identifierade utifrån de fördjupade utredningar som gjordes i stråken E4, Jönköping – Vagnhärad samt E6, Helsingborg – Strömstad.

Under året har också två rastplatser rustats upp och kapaciteten har höjts med totalt 14 tillkommande parkeringsplatser för lastbil.

Pilotprojekt, kapacitetsdetektering

Pilotprojektet som syftar till att undersöka hur kapacitetsdetektering och tillgängliggörande av dynamisk realtidsinformation påverkar belägningsgraden på uppställningsplatser har fortsatt under 2025. Projektet avser att skapa förutsättningar för jämnare belägningsgrad på befintliga anläggningar och minskad otillåten uppställning av fordon på fullbelagda rastplatser. Projektet omfattar totalt sex efterföljande rastplatser i båda körriktningarna utmed E4 mellan Traryd och Värnamo, där det finns en dokumenterad kapacitetsbrist. Projektet har även för avsikt att utvärdera metoden för inhämtning och tillhandahållande av realtidsdata.

Under 2025 har det tagits fram en kostnadseffektiv lösning för montering och elförsörjning av digitala vägmärken, som visar realtidsdata till yrkeschaufförer, i anslutning till rastplatserna. Vägmärkena kommer att monteras när de är testade tillsammans med

Skapat av
Ebbesson Emmi, PLgp

Dokumentdatum
2026-03-13

systemet som tillhandahåller realtidsinformationen. Upphandling av licens till systemet pågår. Pilotprojektet kommer att utvärderas löpande.

GAP-analys av kraven för TEN-T avseende rastplatser

I samband med framtagandet av planeringsinriktningen 2022 genomfördes en gapanalys gällande förekomst av rast- och uppställningsplatser för yrkestrafiken utmed stamvägnätet. Analysen baserades på målbilden att det ska finnas en rastmöjlighet (rastplats, parkeringsficka eller annan plats för rast och vila) för yrkestrafik var 30:e minut samt en rast- och uppställningsplats med max 60 minuters mellanrum, oberoende av ägarskap. Målbilden anges i Trafikverkets infrastrukturregelverk för vägar och gators utformning (VGU)¹. Analysen visade på ett flertal gap gällande förekomst och det identifierades också ett behov av att se över rastplatsdata.

En inventering av rastplatser har sedan utförts som uppdaterat och kvalitetssäkrat anläggningsdata. Dessutom har krav på förekomst utökats i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1679 om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T)². Det rör sig om artikel 30.2 b och 31.3 a som anger krav på rastplatser med ett avstånd på högst 100 km mellan varandra i det övergripande vägnätet senast år 2050 och i stomnätet med ett avstånd på högst 60 km mellan varandra senast år 2040.

Båda artiklarna anger att rastplatserna ska ha tryggt och tillräckligt parkeringsutrymme och lämpliga anläggningar, så som sanitära inrättningar, som tillgodoser användarnas varierande behov.

Tillräckligt parkeringsutrymme bedöms motsvara det kapacitetsbehov av uppställningsplatser som tagits fram i Planeringsinriktning – Säkra uppställningsplatser längs större vägar.

Tryggt parkeringsutrymme som anges i förordningen bedöms motsvara det mål som finns i Planeringsinriktning – Säkra uppställningsplatser längs större vägar, att alla Trafikverkets rastplatser utmed vägnätet ska uppfylla säkerhetskraven i VGU (TRVINFRA-00396).

En ny gapanalys har upprättats med den uppdaterade rastplatsdata tillsammans med de skärpta kraven för det transeuropeiska transportnätet med syfte att identifiera behov av nya rastplatser utifrån avståndskraven. Gap har initialt identifierats både i det övergripande vägnätet och stomnätet.

Resultaten kommer under 2026 analyseras mer i detalj utifrån varje specifik plats för att prioritera behovet av att nya rastplatser behöver upprättas. Bland annat kommer det studeras om andra aktörer erbjuder rastmöjlighet i området, kapaciteten, trafiktäthet och vid behov samhällsekonomisk kostnads-nyttoanalys och bedömning av påverkan på miljön.

¹ *Vägar och gators utformning (VGU) TRVINFRA-00396*

² *Kraven för TEN-T: Analys och åtgärder TRV 2024/111216*

Strategisk utredning rastplatser Stockholms län

I Stockholms län har det sedan tidigare konstaterats omfattande brist på rast- och uppställningsplatser gällande såväl förekomst, kapacitet och säkerhet. Under hösten 2025 har det bedrivits ett strategiskt utredningsarbete i syfte att klargöra förutsättningarna för nyetablering av rastplatser i Stockholms län. Inom ramen för utredningen har ett antal aktiviteter genomförts, främst samverkan med ett urval kommuner om de planeringsmässiga förutsättningarna för rastplatser, genomförande av trafikanalyser samt analyser av kapacitets- och funktionsbehov. Under 2026 kommer det strategiska utredningsarbetet övergå i en åtgärdsvalsstudie.

Vägledning och samverkan

Under året har arbetet med vägledning och samverkan fortsatt med syfte att synliggöra behovet och möjliggöra för andra aktörers etablering av säkra uppställningsplatser. Omhändertagande av behovet av uppställning för yrkestrafiken är ett ansvar som delas mellan Trafikverket, kommuner, regioner och externa aktörer.

Trafikverket ska vägleda och samverka för att möjliggöra fler säkra uppställningsplatser, oberoende av ägarskap. Trafikverket har möjlighet att påverka kommunal planering och exploatering utifrån plan- och bygglagen (PBL, 2010:900) genom information och samverkan och har under året arbetat vidare med extern och intern vägledning. Befintliga vägledning har därför setts över och reviderats. Den nya PBL-vägledningen planeras lanseras under 2026. Materialet som behandlar säkra uppställningsplatser är redan nu tillgängligt att ta del av vid förfrågan.

I detta arbete ingår även att i externa dialoger påtala behovet av uppställning kopplat till verksamheter så som logistikcentra som alstrar mycket tung trafik och vara tydliga i ansvarsfrågan. Verksamheter som genererar uppställningsbehov förväntas ta hand om behoven vid angöring till verksamheten.

Inom ramen för storregionalt godstransportråd för Stockholm-Mälardalen har Trafikverket samverkat med en rad regionala och kommersiella aktörer kring tillgängligheten till rastplatser. Samverkan har bl.a. kretsats kring att klargöra ansvarsfördelning mellan stat, kommun och kommersiella aktörer. Ett resultat av dialogen är beslut om fortsatt arbete i frågan under 2026, med fokus på att upprätta en regional dialog med framför allt kommunala aktörer om behovet av kunskapsutveckling, fysisk planering och politisk förankring av behovsbilden.

Samlad effektbedömning rastplatser/säkra uppställningsplatser

En samlad effektbedömning (SEB) för rastplatser/säkra uppställningsplatser³ har upprättats för att översiktligt bedöma den samhällsekonomiska lönsamheten och kunna användas som samhällsekonomiskt beslutsunderlag.

³ TOM26-033 Rastplatser-säkra uppställningsplatser 250320

Bedömningarna i denna SEB är baserade på en analys av en typåtgärd, vilket innebär att de effekter av åtgärder som redovisas är schabloniserade och speglar inte effekterna i varje enskilt fall. I SEB presenteras bland annat åtgärdskostnad, effekter, nytto-kostnadsanalys, och transportpolitisk målanalys.

Åtgärdskostnad: Kostnaderna för nya rastplatser varierar beroende på lokala förhållanden. Erfarenhet från rastplatser som byggts visar att kostnaden för anläggningar med 3-8 lastbilsplatser och 10-25 bilplatser uppskattas till mellan 25-45 miljoner kronor. Mindre rastplatser är billigare att anlägga, kostnaden för en liten rastplats med 1-2 parkeringsplatser för lastbil inklusive släp bedöms i *Planeringsinriktning – Säkra uppställningsplatser längs större vägar*⁴ kosta ungefär 10 miljoner kronor. Uppgradering av rastplatser genom installation av närvarostyrd belysning och borttagande av skymda ytor för att öka trygghet är beräknad till mellan 0,5 och 5 miljoner kronor.

Effekter: Ingen samhällsekonomisk kalkyl har gjorts för denna åtgärd, då effekterna är svåra att kvantifiera och beror på vilka åtgärder som genomförs. Ej beräkningsbara effekter är Trafiksäkerhet som bedöms som positiv och Landskap som bedöms som negativ.

Nytto-kostnadsanalys: Detta bedöms i varje särskilt fall då effektsamband saknas.

Transportpolitisk målanalys: Åtgärden bedöms ge ett positivt bidrag till funktionsmålet och både positivt och negativt bidrag till hänsynsmålet.

Regeringsuppdrag Stationär laddning på Trafikverkets rastplatser

Regeringen har under 2025 gett Trafikverket i uppdrag att analysera och redovisa förutsättningarna för stationär laddning på Trafikverkets rastplatser. Uppdraget Stationär laddning på Trafikverkets rastplatser redovisades hösten 2025 (TRV2025/30480⁵). Det övergripande syftet med uppdraget är att underlätta för elektrifieringen av främst den tunga fordonsflottan. I uppdraget har också ingått att lämna förslag på hur en pilotverksamhet kan utformas.

Handbok för parkeringsfickor

Under 2025 har en handbok för parkeringsfickor tagits fram. Handbokens syfte är att vara ett stöd vid planering, investering och förvaltning av parkeringsfickor på det statliga vägnätet och den ska även bidra till en enhetlig hantering av parkeringsfickor inom Trafikverket. Handboken omfattar i första hand stöd för hantering och ombyggnad av befintliga parkeringsfickor, men den kan även vara ett bra stöd vid planering av nya parkeringsfickor. Detta bidrar i förlängningen till ökade och förbättrade rastmöjligheter för tung trafik och att dimensionering sker utifrån behov. Handboken kommer att publiceras under våren 2026. Sedan tidigare finns det också en handbok framtagen för rastplatser⁶.

⁴ *Planeringsinriktning Säkra uppställningsplatser TRV2018/77391*

⁵ *Stationär laddning på Trafikverkets rastplatser, TRV2025/30480*

⁶ *Handbok Rastplatser. Stöd för Trafikverkets rastplatser: 2023:098*

Planerat för 2026

Under kommande år har Trafikverket huvudsakligen för avsikt att fortsätta arbetet med flera av de aktiviteter som påbörjats under föregående år. Detta innebär bland annat följande;

- Identifiering av trimningsåtgärder

Under 2026 kommer arbetet med att identifiera fler rastplatser lämpliga för trimningsåtgärder fortsätta samtidigt som utredningar av utvalda rastplatser kommer påbörjas. Syftet med arbetet är att metodiskt och effektivt förbättra säkerheten och kapaciteten på befintliga anläggningar. Arbetet med att ta fram säkerhets- och kapacitetshöjande åtgärder kommer ske löpande under kommande år. På minst en av dessa rastplatser kommer det också utföras åtgärder under 2026.

Projektering av åtgärder på fyra rastplatser kommer också utföras under året och produktion planeras till 2027. Åtgärderna syftar till att höja säkerheten och kapaciteten för lastbil på rastplatserna.

- Pilotprojekt, Kapacitetsdetektering

Arbetet fortsätter med licensupphandling, test av system och därefter montering av digitala vägmärken. När systemet är på plats kommer utvärdering ske för att undersöka om informationen leder till att kapaciteten nyttjas bättre och att otillåten uppställning minskar.

- Analys av GAP

En fördjupning och analys av identifierade GAP kommer utföras under året. Varje specifik plats kommer analyseras utifrån t ex. vilka övriga uppställningsmöjligheter som finns, kapacitet, trafiktäthet, kostnad och nyttor i syfte att identifiera behov av nya rastplatser utifrån avståndskraven/förekomst.

- Åtgärdsvalsstudie för rastplatser i Stockholms län

Under 2026 kommer det strategiska utredningsarbetet övergå i en åtgärdsvalsstudie i syfte att identifiera lämpliga platser för nyetablering av rastplatser.

- Vägledning och samverkan

Arbetet kommer att fortsätta även under 2026 med såväl intern som extern vägledning och dialoger för att möjliggöra för fler säkra uppställningsplatser, oberoende av ägarskap. PBL-vägledningen planeras lanseras under 2026.

Skapat av
Ebbesson Emmi, PLgp

Dokumentdatum
2026-03-13

Ovanstående textfält är endast avsett att läsas digitalt och får ej tas bort. Det innehåller uppgifter från sidhuvudet och gör att dokumentets egenskaper blir tillgängliga enligt Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.